

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:29
sssjournal.com

pp.372-379
ISSN:2587-1587

2019 / January / Ocak
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 26/11/2018 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 30/01/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 30.01.2019

PATRICK SÜSKIND'İN “MAÎTRE MUSSARD'IN VASIYETİ” VE “AMNESIE IN LITTERIS” ADLI KISA ÖYKÜLERİNDE VAROLUŞU GERÇEKLEŞTİRME ARACI OLARAK “OKUMAK”

“READING” AS A TOOL OF REALIZING EXISTENCE IN PATRICK SUSKIND'S SHORT STORIES “MAÎTRE MUSSARD'S BEQUEST” AND “AMNESIE IN LITTERIS”

Arş.Gör. Didem YAYAN

Sakarya Üniversitesi Esentepe Kampüsü Fen Edebiyat Fakültesi Alman Dili Ve Edebiyatı Bölümü, dtezel@sakarya.edu.tr, Sakarya/Türkiye

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1221>

Reference : Yayan, D. (2019). “Patrick Süskind’in “Maître Mussard’ın Vasiyeti” Ve “Amnesie In Litteris” Adlı Kısa Öykülerinde Varoluşu Gerçekleştirme Aracı Olarak “Okumak””, *International Social Sciences Studies Journal*, 5(29): 372-379.

ÖZ

Patrick Süskind, Alman edebiyatının, hiçbir yere röportaj vermeyişiyle ve kendisine verilen ödülleri kabul etmeyişiyle en sıra dışı ve kendine has üslubuyla kaleme aldığı eserleriyle en önemli yazarlarından birisidir. 1995 yılında yayımlanan ve dört kısa öyküden oluşan “Üç Buçuk Öykü” adlı eserinde yer alan “Maître Mussard’ın Vasiyeti” adlı öyküsü, ölmek üzere olan kuyumcu zanaatkar Bay Mussard’ın varlığın anlamına ilişkin son sözlerini içerir. Hayatı boyunca çok sayıda kitap okumuş birisi olan Bay Mussard en sonunda, varlığın anlamı ve sonuna ilişkin acı veren hakikati keşfetmiştir. Buna göre “dünya acımasızca kapanan bir midye kabuğudur”. Bu çalışmada, Bay Mussard’ın varlığın anlamına ilişkin sonuçlandırıcı tespitine ulaşırken yol göstericisi olan okuma ediminin rolü, yine “Üç Buçuk Öykü” adlı eserde yer alan “Amnesie in litteris” adlı hikayeden de faydalanılarak anlaşılmasına çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Patrick Süskind, Maître Mussard’ın Vasiyeti, Amnesie in Litteris, okuma edimi

ABSTRACT

Patrick Süskind is one of the most extraordinary writers of German literature, who refused to give any interviews and refuse awards given to him and one of the most important writers of German literature, with his works written in his unique style. “Three Stories and a Reflection”, published in 1995, contains four short stories. “Maître Mussard's Bequest”, one of these stories, contains the last words of the dying jeweler craftsman, Mr. Mussard, about the meaning of existence. Mr. Mussard, who has read many books throughout his life, has finally discovered the painful truth about the meaning and the end of the life. According to this, “the world is a mercilessly closing mussel shell”. In this study, we will try to understand the role of reading as a guiding act for Mr. Mussard to achieve his conclusive determination of the meaning of existence, with the help of the story “Amnesie in litteris”, another story in the work “Three Stories and a Reflection”

Keywords: Patrick Süskind, Maître Mussard's Bequest, Amnesie in Litteris, reading act

1. GİRİŞ

Patrick Süskind 1949 yılında Almanya’da doğmuştur. Münih ve Aix-en-Provence’de tarih öğrenimi gören Süskind’in ilk eseri olan, tek perdelik oyun türünde kaleme aldığı “Kontrbas (Der Kontrabass)” ilk kez 1981 yılında sahnelenmiştir. Süskind’in en çok ilgi gören eseri ise ilk romanı “Koku (Das Parfum)”dur. Genç kızları öldürüp onların kokularından kendisine dünyanın en iyi kokusunu karıştırmak isteyen “koku ve cinayet dehası Grenouille” (Kızılar, 2006:196)’nin hikayesinin anlatıldığı 1985 yılında yayımlanan roman, çok sayıda çalışmaya konu olmuş, birçok dile çevrilmiş, aynı zamanda filme ve diziyeye de uyarlanmıştır. Süskind’in uzun öykü türündeki eseri “Güvercin (Die Taube)” ise 1987 yılında yayımlanmıştır ve öyküde, bir bankada güvenlik görevlisi olarak çalışan Jonathan Noel’in, yalnızca kendisi

için kurduğu rutin hayat düzeninin bir gün bir güvercinin dahil oluşu ile sarsılması konu edilir. 1991 yılında yayımlanan “Herr Sommer’in Öyküsü (Die Geschichte von Herrn Sommer)”nde ise anlatıcı tarafından, hem kendi çocuk dünyasında yaşadıkları hem de aynı bölgede yaşadığı Bay Sommer’in dünyası hikayeleştirilir. Süskind 2005 yılında yayımlanan deneme türündeki eseri “Aşk ve Ölüm Üzerine (Über Liebe und Tod)”de edebiyat, felsefe, mitoloji gibi alanlarda önemli isimlerin görüşlerinden örnekler vererek aşk ve ölümün anlamını sorgular. Süskind bu eserlerinin yanı sıra senaryo yazarlığı da yapmaktadır.

Patrick Süskind’in bu makaleye konu olan “Maître Mussard’ın Vasiyeti” ve “Amnesie in Litteris” adlı öykülerinin yer aldığı “Üç Buçuk Öykü (Drei Geschichten und eine Betrachtung)” adlı eseri 1995 yılında yayımlanmıştır. Eser, “Derinlik Baskısı (Der Zwang zur Tiefe)”, “Bir Çatışma (Ein Kampf)”, “Maître Mussard’ın Vasiyeti (Das Vermächtnis des “Maître Mussard)” ve “Amnesie in Litteris” adlı dört öyküden oluşur. “Derinlik Baskısı” adlı öykü, genç bir ressam kadının ilk sergisinde, bir eleştirmenden resimlerinin derinliği olmadığına dair eleştiri alması üzerine hayatının çöküşe geçişi ve sonunda kendisini yüksek bir yerden boşluğa bırakarak intihar etmesini konu eder. “Bir Çatışma” adlı öykünün konusu ise bir pavyonda birkaç seyirci eşliğinde, biri genç diğeri yaşlı iki adam arasında gerçekleşen ve yaşlı adamın galibiyetiyle sonuçlanan satranç mücadelesidir.

“Maître Mussard’ın Vasiyeti” adlı öyküde Bay Mussard ölüm döşeginde, veda etmek üzere olduğu hayata dair tespitlerini aktarır. Makalemizde, bu hikayede özellikle dikkate aldığımız nokta Bay Mussard’ın varlık üzerine tespitlerine ulaşırken hayatı boyunca yol göstericisi olan ve “aydınlama”sında pay sahibi olan okuma edimidir. Kaya, Süskind’in “Parfum” adlı romanından Marquis de la Taillade-Espinasse’nin bilimsel çalışmalarıyla da benzeşim kurarak, Mussard’ın midyeler üzerine gerçekleştirdiği araştırma sürecini “Aydınlanma Çağı (Aufklärung)”nın aşırı bilimsel tutumuna bir eleştiri olarak yorumlamaktadır (2004: 35). Biz bu makalede, Mussard’ın araştırma sürecini ve bu süreçten çıkardığı sonuçları yalnızca onun kendi fiktif varoluşsal gerçekliği açısından yorumlayacağız. “Üç Buçuk Öykü” adlı eserde yer alan son hikaye olan “Amnesie in litteris”de de genel olarak insan hayatında okuma ediminin rolü üzerine bir tespitte bulunmaktadır. Buna göre yaşamımıza etki etmiyormuş gibi gözükken okuma fiili aslında biz farkında olmadan yavaş yavaş dünyaya bakış açımızı değiştirmektedir. Okuyarak dönüşmeyi arzulayan birey için okuma edimi, obsesif bir yüzde yüze ulaşma dürtüsüyle, okunulan kitapların ezberlenmesi arzusunun dönüşü ve ezberlenemediğinde fayda sağlamıyor hissi uyandırır da –anlatıcı bu durumu “Amnesie in litteris (yazınsal bellek kaybı)” hastalığı olarak tanımlıyor- (Süskind, 2015: 60), okumak içten içe kişinin yaşama bakış açısını değiştiren ve onu aydınlatan bir edimdir. “*Ve bir görüş*” ifadesiyle sunulan (a.g.e.: 55) öykü, Bay Mussard’ın hakikate ulaşma sürecinin başka bir ifadesi gibi görülebilir. Bu makalede uzlaşma noktaları okuma edimi olan iki öykü birbirleriyle ilişkili olarak ele alınacaktır.

2. VARLIĞIN FELSEFİ ANLAMI

Süskind’in eserlerini oluştururken vazgeçmediği ironik üslupla, Aristoteles, İbni Sina ve özellikle de Rousseau gibi önemli filozof ve bilim insanlarının görüşlerine atıflarda bulunduğu ve bu anlamda sahip olduğu metinlerarası özellikle, post-modern bir eser olarak da okunabilecek “Maître Mussard’ın Vasiyeti” adlı öykü, Bay Mussard’ın altmış altı yıl süren hayatında *yavaş yavaş aydınlan*(ışının) (Süskind, 2015: 37) hikayesidir. Bu sürecin sonunda Bay Mussard’ın ulaştığı gerçek ise kendi ifadesiyle “*hayatımızın ve dünyamızın, bütün evrenin başlangıcı, gidişi ve sonu hakkındaki gerçek*”tir (a.g.e.: 36). Bay Mussard bu gerçeklikle, kendi açısından varlığın anlamının sırrına erdiğini söylemektedir ve bu sır tüm varlığın bitimli olduğudur. Bay Mussard söz konusu tespitini ise şu cümleyle ifade eder: “*Dünya, acımasızca kapanan bir midye kabuğudur.*” (a.g.e.: 37). “Amnesie in litteris”in anlatıcısı da ortaya koyduğu görüşün sonunda okuruna, okuma aracılığıyla *yaşamı değiştirmeyi* (a.g.e.: 63), yani hayata karşı bir bakış açısı geliştirmeyi öğütlemektedir. Bu, hayatın, dünyanın ve varlığın salt yaşanmayıp bir yandan da sorgulanması ve buna göre kişisel bir duruş ve fikir sahibi olunması gerektiğine dair de bir öğüttür.

Varlık olgusunu, tüm var olanları da içine alacak şekilde ele alan felsefe dalı Ontolojidir (Cevzici, 2017:1432). İlk kez Antik Yunan’da varlığın neyden geldiğini sorgulayan doğa filozoflarıyla ortaya çıkan varlık felsefesi, Aristoteles ile asıl anlamını bulur (Çüçen ve diğerleri, 2014: 27). Fiziksel varlığın ötesini sorgulayan ve bu anlamda “metafizik” olarak da adlandırılan Aristoteles’in “ilk felsefe”si bugün “varlık felsefesi” olarak adlandırılmaktadır (a.g.e.: 31). Bilimsel ve akılcı anlayışa karşın insanın varoluş gerçeği ya da varlığının anlamı ise ilk kez “Varoluş Felsefesi” başlığı altında toplanan felsefi yaklaşımlar ile ele alınmıştır. Var olmak, söz konusu felsefi bakış açısından, en genel ifadesiyle, amaçlı, sorgulanan, anlamlı bir hayat sürmek demektir. Bedia Akarsu, Varoluş Felsefesi’nin genel özelliklerini şöyle ortaya koymaktadır:

“Varoluşçuluk felsefesinde, insan varoluşunun anlamı söz konusudur; insanın kendini gerçekleştirmesi, insan varoluşunun rastlantılar içinde oluşu, güvensizliği söz konusudur; güçsüzlüğü ve hiçliği içinde insan, zaman içinde ve tarihselliği içinde insan, ölüme mahkûm bir varlık olarak insanın varoluşu, hiçlik karşısında insanın varoluşu, insan varoluşunun halisliği (authentique oluşu) ve bu halis olmaya çağrı, özgürlüğü içinde insanın varoluşu, topluluk içinde kaybolmuş insanın, tek insanın kendini bulması, kendi olması, doğruluk ve ahlaklılık karşısında sahici davranışı-tutumu; bütün bu sorunlar söz konusudur varoluşçuluk felsefesinde.” (Akarsu, 1994: 187).

Danimarkalı filozof Søren Aaabye Kierkegaard (1813- 1855), Alman filozof Martin Heidegger (1889-1976), Alman Karl Theodor Jaspers (1883- 1969), Fransız filozof Jean Paul Sartre (1905- 1980) Varoluş Felsefesi'nin en önemli temsilcilerindendir. Yaklaşımın temellerini atan Kierkegaard'a göre kişi, kendi hayatı için öznel seçimini geç kalmadan yapmalıdır ve seçimleri ışığında, kendi olduğu sahici bir hayat sürmelidir (Leigh- Anderson, 2014: 32). Kierkegaard'ın bu yaklaşımı üzerinden şekillenen Varoluş Felsefesi'nin temsilcilerinden Heidegger'e göre kişinin kendi olduğu bir hayatı sürdürme seçimi, ölüm gerçeği ile gerçek anlamda yüzleşmesinin ardından gelir (Heidegger, 2011: 278). Teist filozof Jaspers için aşkınlığa ulaşmak varlığın asıl anlamına kavuşmak demektir (Colette, 2006: 42). Ateist varoluşçu Sartre içinse sonlu dünya saçma ve anlamsızdır, dünya üzerinde çabalayan kişinin çabası boşunadır, durumu ise umutsuzdur (Akarsu, 1994: 229). Dünyaya dair tespitinin Sartre'ın fikirlerine yaklaştığını göreceğimiz Bay Mussard da aslında varlığın ve kendi varlığının anlamını aramaktadır. Zamanla materyalist dünya görüşünden tamamen sıyrılıp kendi kendisiyle ve kitaplarıyla baş başa kaldığında, kendisine acı veren keşfiyle yüzleşecektir. Şimdi, yer yer varoluşa ilişkin bakış açılarından da faydalanarak Süskind'in “Maître Mussard'ın Vasiyeti” adlı öyküsünde, yazarın “Üç Buçuk Öykü” adlı eserinde yer alan “Amnesie in litteris” adlı öyküyle de bağlantılı olarak ana figürün daima başvurduğu okuma ediminin aydınlanma sürecindeki rolünü metinler odağında ele alacağız.

3. MAÎTRE MUSSARD'IN OTANTİK YAŞAMA GEÇİŞİ VE AYDINLANMA SÜRECİ

Öykü, Maître Mussard'ın ölmek üzere olduğu hasta yatağında son bir gayretle ve uşağı Manet'nin de yardımlarıyla yazdıkları aracılığıyla, öyküde yer yer “tanımadığım okurum” diyerek hitap ettiği okuruna seslenişleriyle başlar. Kendisinin yazma amacı, öykünün başında belirttiğine göre yaşam hakkında sırrına erdiği hakikati kendisinden sonra gelecek olanlara aktarabilmektir (Süskind, 2015: 33). Ve yine burada söylediğine göre sırrına erdiği söz konusu hakikat pek de iç açıcı değildir. Bu nedendir ki Mussard seslendiği okur kitlesini sınırlandırmaktadır. Ona göre söz konusu hakikat her bireyin kaldırabileceği ya da kabul etmek isteyeceği türden değildir. Yaşam içerisinde kimi bireyler düşünmeden yalnızca hayatı devam ettirmeyi seçerken kimileri ise yaşam üzerine daha derin düşünmektedir. Bay Mussard'ın seslenmeyi arzuladığı ve kendisinin de onlardan biri olduğu kimseler, muhtemelen bu ikinci gruba dahil olanlardır. Hikayenin başında yer alan Rousseau alıntısından çıkardığımız kadarıyla Bay Mussard, hakikate dair herkesin çok da farkında olamayacağı şeyleri fark etmiş, bu da içinde gittikçe büyüyen bir hastalık halini almıştır:

“Tuhaf keşifleriyle meşgul olmaktan başka bir şey yapmayan Mussard'ı bu düşünceler öylesine kendinden geçiriyor ki, kendisi için bir lütfet olsa da, kendisini seven dostları için, üzüntü kaynağı olan ölümü gerçekleştirmemiş ve kendisini onların arasından en alışılmadık ve en acımasız bir hastalıkla çekip almamış olsaydı, bunlar sonunda kafasında yoğunlaşmış bir biçim alırlar, yani cinnete dönüşürlerdi.” ROUSSEAU, İtirafılar” (33).

Bay Mussard'ın hikayede önemli bir yer tutan hastalığı tıbbi terminolojideki adıyla “paralysis stomachosa”dır (34). İleride yaşamının sona ermesine de neden olacak, “mide felci” anlamına gelen hastalığı onu kıpırdamadan yatağında oturmaya mahkum etmiştir (34). Kendi verdiği bilgilere dayanarak hayatının kabaca iki bölüme ayrıldığını belirlediğimiz Bay Mussard, hayatının birinci döneminde, genç yaşta, bir kuyumcunun yanında çırak olarak çalışmaya başlar ve böylece hayata atılır. Bu noktadan sonra işini iyice öğrenip ustalığa kadar terfi eden Bay Mussard, maddi anlamda gittikçe daha iyi yerlere gelir. Zamanla çırak olarak çalıştığı dükkanın sahibi de olan Bay Mussard bununla da kalmayıp saray kuyumculuğuna kadar yükselir (35). Girdiği yeni çevrede, döneminin en önemli bilim insanlarıyla oturup kalkan ve üniversite okumamış olan Mussard, bu çevrelerde kültür bakımından geri kalmamak adına devamlı olarak okumalar yapmakta ve kendisini bilim, edebiyat, sanat ve dil alanında geliştirmeye çalışmaktadır (35). Maddi anlamda yaşamında devamlı olarak bir gelişim gösteren Bay Mussard'ın, buna paralel olarak, manevi anlamda da gelişimi böylelikle yaptığı okumaları aracılığıyla aşamalı olarak gerçekleşecektir. Mussard'ın üniversite okumamasına rağmen yalnızca kitaplar aracılığıyla deneyiminin ve

bilgisin sınırlarını belli çevrelere girebilecek kadar genişletebilmiş olmasına yapılan vurgu, hikayede kitapların ve okumanın gücüne dair bir övgü olarak görülebilir. Ana figür Mussard daha önce ancak iş hayatından fırsat buldukça gerçekleştirebildiği okumalarına artık tamamen odaklanabileceği sakin bir hayata geçmek ister. Maddi hayatında doyuma ulaşan Mussard, bundan sonra otantik bir yaşam tarzına yönelir:

“Atölyeyi büyütmem ve işlerimi genişletmem, beni varlıklı bir adam durumuna getirmişti. Bununla birlikte, yaşım ilerledikçe altın ve elmas benim için anlamını yitirmeye başladı; kitaplar ve bilim ise benim için daha çekiciydiler. Bu yüzden, altmışıma varmadan önce, iş hayatından tümüyle çekilmeye ve geri kalan günlerimi rahatça ve varlık içinde, başkentten hayhuyundan uzakta geçirmeye karar verdim” (36).

Çalışma hayatından uzakta, doğayla ve kitaplarıyla iç içe olacağı bu yeni yerde dış dünyadan tamamıyla izole olarak yaşayan ana figür, burada kendi üzerine ve dünya üzerine daha çok düşünme fırsatı bulacağı sakin bir yaşam sürebilecektir. Yeni taşındığı Passy yakınlarındaki, şehirden uzak bu yerde, bir bakıma maddi dünya gerçekliğini tamamıyla askıya almış ve huzur bulmak istemiştir:

“Arazim, şimşir ağacından yapılma sağlam bir çitle dış dünyadan ayrılıyordu; bu çekici ve huzurlu yer, bana hayatın ve ölümün dertlerinin arasına huzur ve keyif dolu bir zaman dilimi sokmaya çalışan bir adam için en uygun yer gibi görünüyordu. 22 Mayıs 1972’de tam elli beş yaşındayken Paris’ten Passy’ye göç ettim ve yeni mülkümü yerleştim” (36).

Yetişkinlikten yaşlılığa adım attığı ve ölümle daha yakından yüzleştiği bir yaşta artık hayatının ikinci dönemine geçmeye karar vermiştir Bay Mussard. Sayesinde huzura ermeyi umduğu yeni yaşam biçimine geçtikten sonra artık hiçbir şey onun için eskisi gibi olmayacaktır ve huzur arayışı tam bir huzursuzluğa dönüşecektir. Sessizlik ortamı, dünyadan el etek çekmek ve iç dünyaya dönmek kişinin hayat üzerine daha fazla düşüneceği ve hem kendi hem de içinde bulunduğu dünya hakkında yeni yeni keşifler yapacağı bir haldir. Bu Mussard için de böyle olmuştur. Bu dönemde yüzleştiği ve kendisini günden güne yok edecek olan hakikatten bahsetmeden önce Bay Mussard okurunu bir kez daha uyarır: *“... yepyeni bir dünya göreceksin artık, eskisineyse bakamayacaksın. Ama bu yeni dünya çirkin olacak, rahatsız edici ve can sıkıcı da. Sana herhangi bir umut, çıkış yolu ya da avuntu kalacağını bekleme...” (37).* Bay Mussard’ın mutlak hakikati, ona göre herkesin aslında bildiği ama çeşitli dünyevi uğraşlarla perdeleyip görmezden geldiği bir hakikat olan, tüm varlığın sonluluğudur: *“Dünya, ...,acımasızca kapanan bir midye kabuğudur” (37).* Bay Mussard kendisini hakikate götüren süreci şu sözlerle tarif etmektedir:

“Çok kocaman bir adımdı. Bir defada alamazsın o mesafeyi. Eski sis o kadar yoğun ki, sisi dağıtmak için kocaman bir ışık bile yetmez. Yüz tane küçük ışık yakmamız gerek. Sana öykümün devamını anlatacağım ve böylece yavaş yavaş nasıl aydınlandığımı sen de öğreneceksin” (37).

Bay Mussard’ın, elli beş yaşından sonra aydınlanışında hayatının birinci evresi olan dönemden itibaren gerçekleştirdiği okumaların ve bu okumaları aracılığıyla elde ettiği bilgi ve bakış açısının rolü yukarıdaki alıntıda belirginleşmektedir. *“Yüz tane küçük ışık yakmamız gerek”* ifadesi, sonunda ulaştığı nihai tespitinin tüm hayatına yayıldığı ve bir bilgi birikiminin sonucu elde edildiğinin anlatımıdır. Bay Mussard alıntıda yer alan sözlerinden sonra aydınlanmasıyla sonuçlanan hikayeyi anlatmaya başlar. Bir gün, yeni evinin bahçesine bir teras yapmaya karar verir. Terası yapmak için bahçesindeki toprağı derin kazdığıda tesadüfen taş ve taştan midyelerle dolu bir tabakaya ulaşır (39). Bu midyelerden birini incelediğinde onun özsel olarak hem yanında yapışık durduğu taştan hem de daha önce deniz kenarlarında rastladığı midyelerden bir farkı olmadığını görür (39). Mussard daha sonra Paris’in çeşitli yerlerinde kazılar yapıp örnekler toplar ve topladığı örnekleri inceler. Merak ettiği şey, midyeleşmenin yeraltında yayılışının boyutları ve meydana geliş nedenidir (41). Yine daha önce yaptığı okumalardan elde ettiği bilgilerle okuruna seslenir:

“Tanımadığım okurum bu noktada sözümü kesip büyük Aristoteles’in de böylesi sorunlara kafa yormuş olduğunu ve midye taşlarının varlığının ne özgün ne de şaşırtıcı bir keşif olmadığını [...] söylemesin lütfen!. [...] Yunanlı filozofların gezegenimizin, anakaraların, doğanın filan oluşumu üzerine yapıtlarını elbette biliyorum, biliyordum, bu yapıtlarda taştan midye konusuna da değiniliyor” (41).

Mussard yer altındaki midyeleşme konusunda yapılan bilimsel açıklamalardan haberdardır. Ancak daha önce yapılan açıklamalar ve düşünülme biçimleriyle kedisininkinin arasına bir sınır koymaktadır (41).

Buna göre kendisi, konu hakkında yalnızca yüzeysel bir bakış ortaya koymamakta, daha derin düşünmektedir. Sistemli bir yöntemle çalışan Bay Mussard için topladığı midye örnekleri üzerinde yaptığı incelemeler araştırmasının uygulamalı kısmını oluşturmaktadır. Bir sonraki aşamada konu hakkında daha da aydınlanmak isteyen Mussard yine kitapların yol göstericiliğine başvurur:

“Araştırmalarımın uygulamalı bölümünü sona erdirince, midye konusunda beni aydınlatacağı umduğum her türlü kitabı getirttim Paris’ten. Evrenbilim, yerbilim, mineralbilim, havabilim, gökbilim ve bunlara yakın konular hakkında yazılmış her türlü kitabı taradım” (41).

Kendi bahçesinde yaptığı keşfi, Pars’ın çeşitli yerlerinde yaptığı kazılarla belli bir alanda teyit etmiştir Bay Mussard ancak dünyanın her tarafındaki midyeleşmenin boyutunu öğrenebilmek için yine kitaplara ihtiyaç duymuştur ve kitaplardan okuyarak, yaşantı yoluyla ulaşamayacağı bir bilgiye ulaşabilmiştir böylece. Okumaları sonunda gördüğü şey, kendilerinden *büyük adamlar* diye bahsettiği, Aristoteles, İbni Sina, Leonardo gibi isimlerin konu hakkında yalnızca maddi diyebileceğimiz bilgiler ortaya koydukları, örneğin midyelerin oluşumu, şekli, yayılışı gibi, ancak verdikleri bilginin bununla sınırlı kaldığıdır: *“[...] iş onların kaynağını, özünü ve temelini tayine gelince hiçbirisi bir şey söyleyemiyorlardı. Bununla birlikte, bu kitapları inceledikten sonra midyeleşmenin boyutu konusundaki soruyu yanıtlayacak duruma geldim” (42).* Ancak tüm bunların yanında Mussard kitaplardan, öğrenmekten korktuğu şeyi öğrenmiştir artık. Midyeleşme dünyanın her tarafında önlenemez şekilde yayılmaktadır: *“Daha bugünden, dünyanın topraklı kabuğu dört bir tarafta yıpranıp seyrelimiş, ufalanmıştır; birçok yerinde midyesel öz tarafından kemirilmiş, seyretilmiştir” (43).* Kitaplardan konunun bilimsel yanını öğrenen Mussard’ın asıl merak ettiği şey konunun bir de ontolojik yanındır. Önlenemez şekilde sona doğru ilerleyen dünyanın görünen yüzünü içten içe yok eden en önemli unsur ise Mussard’ın tespitine göre, denizlerden gökyüzüne ulaşip yağmur olarak yeniden toprağa karışan ve aşınmayı meydana getiren, bu şekilde dünyada devamlı olarak tek yönlü bir döngü içerisinde hareket eden sudur. Aynı şekilde toprak da suyun etkisiyle dönüşüp taşlaşarak suyla benzer şekilde sona katkı sağlamaktadır (44). Midyeleşmenin nedenleri hakkında ortaya atılmış olan teoriler üzerine de akıl yürütmeler yapan Mussard, sonuç olarak bunları da çürütür ve tek gerçek açıklama olarak kendi açıklamasını belirler. Buna göre midyeleşme ne doğada meydana gelen tesadüfi bir olaydır, ne de Kutsal Kitap’ta anlatılan tufanın kalıntısıdır. Midyeleşme, dünyanın sonuna götüren kaçınılmaz süreçtir: *“[...] dünyanın sonu baştan aşağı midyeleşme olacaktır, başka bir şey değil, bu da güneşin doğup batması, sisin yükselmesi, yağmurun yağması kadar kesindir” (44).*

Mussard’ın, hayatın kaynağı olarak tanımladığı toprağın yine hayatın sonunun hazırlayıcısı olmasına yaptığı vurgu (44), topraktan gelip toprağa dönecek tek yönlü, kaçınılmaz ve sonlu bir süreci, dolayısıyla dünyanın sonunu ve bununla birlikte insanın ölümünü hatırlatır. Taşlaşma şeklinde gerçekleşecek son yalnızca dünyayı değil, insanı da beklemektedir. İnsanda bu süreç değişmeyen, kaçınılmaz ve yine tek yönlü olarak ilerleyen ve ölümle sonlanan yaşlanma süreci olarak belirlemektedir. *“Enerjinin, sürekli, daha çok kullanılabilir bir formdan daha az kullanılabilir bir yapıya doğru değiştiği”* fikrini içeren (Taslaman, 2006: 90) entropi yasasını din felsefesi açısından ele aldığı makalesinde Taslaman tek yönlü ilerleyen, yani geriye doğru işleme ihtimali olmayan süreçler hakkında şunları söyler:

“Tek yönlü süreçler sonun habercisidir. İnsanın yaşlanma süreci de, evrendeki entropinin artışı da böyledir. Aslında evrendeki entropinin artışına sebep olan birçok tek yönlü süreci sürekli gözlemlemekteyiz. Isı hep sıcaktan soğuğa doğru akar, hiçbir zaman soğuktan sığağa doğru akmaz. [...] Parfümümüzün kapağı açıksa koku odaya dağılır, ama odanın içindeki dağılmış moleküller tekrar bir şişeyi dolduramazlar” (Taslaman, 2006: 90).

Bay Mussard da her insanın anne rahminde *bir toprak sıvıdan* oluşmasıyla başlayıp, yaşlılığına kadar süren ve ölümle sonlanan tek yönlü süreci anlatır (46). İnsanın da sonu tıpkı dünyaya olacağı ve dünyanın uydusu olan Ay’a da olmuş olduğu gibi (46) midyeleşme olacaktır Mussard’a göre. Hem dünyaya, hem meskeni dünya olan insana, hem dünyanın uydusu olan Ay’a ve diğer yıldızlara, kısacası tüm evrene hep aynı sonu biçer Mussard. Onun burada tüm var olan için belirlediği ortak son, bir fizik yasası olan entropi yasasının ortaya koyduğu düzensizliğe dönüş ilkesini hatırlatır. Bu yasa ile evrenin sonlu olduğu ortaya konur (Taslaman, 2006: 96). Mussard’ın yaptığı gözlemler ve akıl yürütmeler ile vardığı sonuca göre dünyanın uydusu Ay bir zamanlar yaşam imkanı veren enerjiyle doluyken şu anda tamamen midyeleşmiş durumdadır ve bu bir nevi dünyanın mutlak sonunun şimdiden görebildiğimiz resmidir:

“Uzun zaman önce teleskoptan baktığımda evrendeki en yakın komşumuzun, yani Ay’ın kozmosun midyeleşmesinin klasik bir örneği olduğuna ikna olmuştum. Ay öyle bir evreye

gelmişti ki, bu evreyi Dünya henüz yaşamadı; yani Dünya üzerindeki bütün maddeler tam olarak midye cevherine dönüşmedi” (46).

İnsanın da ömrünün ilk yıllarında sahip olduğu canlılık enerjisi yıllar içinde yaşlanmasıyla birlikte azalmaktadır ve sonunda tükenmektedir. Bu gerçek ise hikayede Bay Mussard’ın taşlaşarak ölümü ile okur için somutlaştırılır. Yatağında oturur vaziyette kaskatı kesilerek gerçekleşen sonunu hızlandıran etkileri de ölmeden önce ortaya koyar Mussard. Hikayenin başında içinde bulunduğu hastalık durumunu anlatırken kullandığı *“gerçek nedenlerini bir tek benim bildiğim hastalı(k)”* (33) ifadesinden anlaşılacağı gibi Mussard’ın rahatsızlığının bilimsel bir açıklamadan önce bireysel nedenlerle açıklanacak sebepleri vardır. Yine girişteki alıntıda yer aldığına göre Mussard’ın sadece kendisinin farkına vardığı gerçekler, eğer o ölmeseydi zihninde, kendisini cinnet olarak dışa vuracak bir yığına dönüşecekti (33). Taslamam sonluluk bilincinin insan varoluşuna yansımaları şu sözlerle ortaya koymaktadır: *“Evrenin sonlu olması bazı insanlar için varoluşsal bir krizin kaynağı olmuştur. Birçok insan kendi ölümünün tesellisini evrende bıraktığı eserlerinin, namının ve neslinin devam etmesinde bulmuştur”* (2006: 97). Mussard’ın farkına vardığı gerçeklerin ruhunda ve varoluşunda meydana getirdiği bunaltı, sonunda onun alışılmadık şekilde oturur vaziyette ve uşağı Manet’nin hikayenin sonundaki söylediklerine göre gözleri açık şekilde dünyadan ayrılmasına neden olmuştur. Daha önce de belirttiğimiz gibi söz konusu farkındalığın insanın ruhunda meydana getirebileceği tahribatın farkında olan Mussard, hikayede dile getireceği gerçeğe karşı okurunu da sık sık uyarmaktadır. Çünkü midyeleşme her insanın sonu olsa da, dünyanın sonluluğuna ilişkin aydınlanışın neden olduğu sarsıntı yine Mussard’ın kendisinden örnek verdiğine göre süreci hızlandıran bir etken haline dönüşmektedir. Mussard, kozmosun ve insanın sonluluğuna ilişkin yaşadığı son tecrübe ile birlikte sonluluğun kesinliğinden emin olmuş ve yatağından hiç çıkamaz duruma gelmiştir. Bir gün bahçesindeyken yorgunluktan uyumuştur:

“Yorgunluktan gözlerimi yumdum. [...] Sonra olan oldu. Bahçemden alınıp karanlıklara taşındım. Nerede bulunduğumu bilmiyordum, çepeçevre karanlık sarmıştı beni, bir de hışırdayan, çitürdayan, sürtünen sesler. [...] Korkuyordum. Korkum doruğa çıktığında geriye devrildim, gürültüler uzaklaştılar, sonra da karanlığın dışına yuvarlandım. Bir anda öylesine ışıqla dolmuştu ki çevrem, kör olacağımı sandım. Işığın içinde yuvarlanmaya devam ettim, başımın üstünde devasa bir kara kütle gibi gördüğüm o karanlık yerden uzaklaştım. Yuvarlandıkça o kütle daha iyi görebiliyordum, boyutları daha büyüyordu. Sonunda başımın üstündeki kara kütle bir midye olduğunu anladım. O sırada kütle ikiye ayrıldı, dev bir kuş gibi kara kanatlarını açtı, iki kabuğunu da yer yüzünün üstünde gerdi ve üzerime çöktü, dünyanın, var olan her şeyin, ışığın üzerine ve her şeyin üzerine kapandı. Kapkara bir gece oldu, duyulan tek şey ezilme ve hışırdama sesiydi” (50).

Mussard burada adeta kıyamet gününe tanıklık etmiştir ve bunu şu sözüyle ifade eder: *“Benim gördüğüm dünyanın sonunun imgesiydi”* (51). Öyleyse tüm bu belirlenimlerden yola çıkarak diyebiliriz ki hikayede tüm varlığa biçilen son olan “midyeleşme”, “midye cevherine dönüşme”, bir nevi varlığın canlılık enerjisi tükendiğinde arta kalan kalıntıdır ve sonluluğun sembolüdür. Gördüğü rüyayla sonluluğun kesinliğinden emin olan Mussard insanın ve evrenin kendisinden geldiği *“ulu İrade”*ye tekrar döneceği, dolayısıyla kıyametin de ölümün de kaçınılmaz olduğu sonucuna varır:

“Tüm yaşamı kendi etkisi altına çeken ve bütün sonların nedeni olan Güç, evrene hükmeden ve onu kendi varlığının ve gücünün işareti olarak midyeleşmeye zorlayan en ulu İrade, büyük ana midyeden çıkmaktadır; büyüklüğünü ve korkunç görkemini görebileyim diye içinden kısa bir süre salıverildiğim o ana midyeden” (51).

4. BİR GÖRÜŞ: “AMNESIE IN LITTERIS”

“Üç Buçuk Öykü” adlı eserde “Maître Mussard’ın Vasiyeti” adlı öyküden hemen sonra yer alan ve ben-anlatıcı tarafından anlatılan “Amnesie in Litteris” adlı öykü/görüş şu cümlelerle başlar: *“... Soru nasıldı? Hah, tamam, söyleydi: Beni etkileyen, içime işleyen, bende iz bırakan, sarsan, hatta yolumu şaşırtan ya da beni yoldan çıkararak kitap hangisidir?”* (Süskind, 2015: 57). Nasıl ki bir yazar için eserler vermenin, yazmanın, Bay Mussard’da da gördüğümüz gibi, tecrübelerini gelecek kuşaklara miras bırakmak gibi çeşitli amaçları ve sebepleri olabilirse, okuma edimi de amaçsız ve sonuçsuz değildir. “Amnesie in Litteris” adlı öykü bu bağlamda okuma edimi sonucunda yaşamın değişmesi olgusunu tartışır. Okuduğu hem bilimsel hem de edebi kitapları düşünüp giriş bölümünde sorduğu soruya yanıt arayan ben-anlatıcı, aklında okuduğu kitaplardan hiçbir şey, hatta kitabın yazarının ve hatta kitabın adının dahi kalmadığını görünce kendi kendine hayıflanır: *“Otuz yıldır boşuna okumuşum! Çocukluğumun, gençliğimin ve ergenliğimin binlerce*

saatini okuyarak geçirmişim ve bütün bunlardan geriye kocaman bir “unutma”dan başka bir şey kalmamış” (62). “Yazınsal bellek kaybı” olarak adlandırılan Latince “Amnesie in Litteris”(57) adlı hastalık hikayede ben-anlatıcının mustarip olduğu ve okuduklarını unutması olarak kendisini gösteren hastalığı olarak karşımıza çıkar. “Ben-anlatıcı, daha önce okuyup bazı yerlerin altını çizdiği bir kitabı ikinci kez okurken, aynı kitabı daha önce de okumuş olduğunu ancak çok geç fark edince “yazınsal bellek kaybı”nın etkisini hisseder. Anlatıcı her zaman, tek yönlü bir süreç olarak, okumaları sonucu edindiği bilgi ve kazanımların zihninden uçup gitmesini ve tamamen unutulmasını sorgular ve bir kez daha hayıflanır:

“Hemen ardından geride belli belirsiz bir anımsamadan başka bir şey kalmayacağını bile bile neden okuyayım ki, bu kitabı neden baştan okuyayım ki? Her şey dağılıp yok olacaksa neden bir şey yapayım ki? Sonunda öleceksem neden yaşayayım ki?” (60).

Okumalarının sağladığı değişimi ve bilgi birikimini yansıtan somut sonuçları görmek arzusundaki ben-anlatıcı devamlı sorgulama halindedir: “Zihnim bunca karmaşık bir durumdayken hangi kitabın hayatımı değiştireceği konusundaki bir soruyu nasıl yanıtlayabilirim? Hiçbir kitap mı? Bütün kitaplar mı? Herhangi biri mi? Yanıtını bilmiyorum.” (62). Ancak neden sonra ben-anlatıcı her ne kadar somut düzlemde, okudukları fayda sağlamıyor gibi görünse de okuma ediminin, hayatını kendisi farkında olmadan değiştiriyor olabileceğini düşünmeye başlar:

“Ama belki de –kendimi avutmak için böyle düşünüyorum- belki de okurken (tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi), apansız makas değiştirmeler ve sert sapmalar yoktur. Belki de okumak bir ilaçlama eylemi gibidir, bilinç adamaküllü emer her şeyi; ancak o kadar hissettirilmeden, osmotik biçimde olur ki bu, ne yapıldığı anlaşılmasın. Amnesie in Litteris çeken okur, okuyarak büyük bir değişime uğradı ama değiştiğini kendisine söyleyebilecek beynindeki kritik noktalar da birlikte değiştiğinden bunu fark etmedi” (63).

Ben-anlatıcının, kendisi adına bir avuntu olarak ortaya koyduğu bu görüş bir yandan da okuma edimi ile ilgili önemli bir tarafın altını çizer. Okumak aslında bir ezber yapma değil bir değişim sürecidir. Her ne kadar avunduğunu sansa da ben-anlatıcı da aslında okurken ezber yapmamakta fakat değişmektedir. Bu sonucu ben-anlatıcının hikaye sonuçlanırken ortaya koyduğu söyleminden de çıkarabiliriz. Hikayenin sonunda anlatıldığına göre ben-anlatıcı okuyana, “değişmelisin!” diye öğütte bulunan bir şiiri okumuş ve ezberleyememiştir ancak şiirin vermek istediği mesajın anlamını kavramış ve oradan kendisine gerekli olan şeyi almıştır: “Ne budalaca! Şimdi de şiirin sözlerini unuttum. Ama ziyarı yok, çünkü şiirin anlamı kesinlikle hatırımda. Şöyle bir şeydi: “Yaşamını değiştirmelisin!” (63).

5. SONUÇ

Çalışmada yorumlamaya çalıştığımız her iki öyküde de okuma edimi anlatıcı figürlerin yaşam üzerine değerlendirme yaparken yol göstericileri olmuştur. Bay Mussard varlığı sorgularken salt akıl yürütmelerden değil kitaplardan edindiği bilgilerden de faydalanmış ve bu anlamda vardığı ontolojik sonuç evrenin ve insanın varlığının kaçınılmaz sonluluğu olmuştur. Bu tespitine ulaşırken öncelikle dünyaya ilişkin sonluluğu kitaplardan edindiği veriler ışığında kesinleştirmiş, sonra ise dünyanın kaçınılmaz sonundan hareketle insanın da sonunu belirlemiştir. Böylece hem bireysel bakış açısı geliştirmede hem de keşfini gerçekleştirirken merak ettiği sorulara yanıt olarak ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşmada kitaplardan ve okuma ediminden bir araç olarak faydalanmıştır. Okuyarak, düşünerek ve araştırarak ulaştığı hakikati de hasta yatağında elleri tutmaz halde olmasına rağmen yine okunup öğrenilmek üzere yazıya aktarmıştır. Amnesie in Litteris’te ise ben-anlatıcı kitapların yol göstericiliği sayesinde değişmek, kendi varoluşsal gerçekleşmesini sağlamak üzere devamlı olarak okuma edimi ile iç içedir. Bay Mussard’ın hayatının ilk dönemi sayılan kuyumculuk zamanlarına kadar uzanan okuma merakı ve bu merakın onun ileriki yıllarına olan katkısı göz önünde bulundurulursa Amnesie in Litteris’te yer alan tespitler bir anlamda okuyarak bakış açısını ve kendisini değiştiren Bay Mussard’ın somut hikayesiyle desteklenmektedir diyebiliriz. Her iki öyküden hareketle varılabilecek ortak sonuç ise okuma ediminin devamlı olarak öğrenme ve düşünme halinde olmak ile aynı olduğu ve kişinin aydınlanmasına katkı sağladığıdır.

KAYNAKÇA

Akarsu, B. (1994). Çağdaş Felsefe - Kant’tan Günümüze Felsefe Akımları, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.

Cevizci, A. (2017). Büyük Fesefe Sözlüğü, Say Yayınları, İstanbul:

Colette, J. (2006). Varoluşçuluk. I (Çev.:Işık Ergüden), Dost Kitabevi Yayınları, Ankara. (orijinal baskı tarihi 1994)

- Çüçen, A.K. & Zafer, M.Z. & Esenyel, A. (2014). Varlık Felsefesi, Ezgi Kitabevi, Bursa.
- Heidegger, M. (2011). Varlık ve Zaman (Çev.:H. Kaan Ökten), Agora Kitaplığı, İstanbul.
- Kaya, N. (2004). Das Chthonische bei Patrick Süskind. Gedanken über “Das Vermächtnis des Maître Mussard”. Ege Alman Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, VI. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Kızıler, F. (2006). Moderniteden Postmoderniteye Kavramsal Bir Yolculuk ve Patrick Süskind’in Parfüm Adlı Romanında Postmodernist Açılımlar, Salkımsöğüt Yayınevi, Konya.
- Leigh- Anderson, S. (2014). Kierkegaard Üzerine (Çev.:Gökhan Gürdal), Sentez Yayıncılık, Bursa.
- Süskid, P. (2015). Üç Buçuk Öykü (Çev.:İlknur Özdemir), Can Sanat Yayınları, İstanbul.
- Taslaman, C. Din Felsefesi Açısından Entropi Yasası, M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi. 30 (2006/1), 89-111, İstanbul.